

2 La nascita di Zeus

(Teogonia vv. 453-506)

La madre Rea riesce ad evitare, con l'inganno, che il figlio Zeus venga eliminato dal padre Crono. Questi, infatti, aveva appreso da Urano e Gea che avrebbe perso il suo potere regale a causa di uno dei suoi figli: per tale motivo, non appena Rea gliene generava uno, lui lo inghiottiva. I versi di Esiodo intendono sottolineare l'astuzia di questa madre divina che, garantendo con l'inganno la salvezza al suo ultimo nato (Zeus era il più giovane dei figli di Crono, così come Crono lo era di Urano), contribuisce alla realizzazione di un nuovo ordine del cosmo.

Πείη δὲ δμηθεῖσα Κρόνῳ τέκε φαίδιμα τέκνα,
 Ἰστίην Δήμητρα καὶ Ἡρην χρυσοπέδιλον,
 455 ἵφθιμόν τ' Ἀίδην, ὃς ὑπὸ χθονὶ δώματα ναίει
 νηλεές ἥτορ ἔχων, καὶ ἐρίκτυπον Ἐννοσίγαιον,
 Ζῆνά τε μητιόντα, θεῶν πατέρ' ἥδε καὶ ἀνδρῶν,
 τοῦ καὶ ὑπὸ βροντῆς πελεμίζεται εὐρεῖα χθών.
 καὶ τοὺς μὲν κατέπινε μέγας Κρόνος, ὃς τις ἔκαστος
 460 νηδύος ἐξ Ἱερῆς μητρὸς πρὸς γούναθ' ἵκοιτο,
 τὰ φρονέων, ἵνα μή τις ἀγαυῶν Οὐρανιώνων
 ἄλλος ἐν ἀθανάτοισιν ἔχοι βασιληίδα τιμήν.
 πεύθετο γάρ Γαίης τε καὶ Οὐρανοῦ ἀστερόεντος
 οὔνεκά οἱ πέπρωτο ἐῷ ὑπὸ παιδὶ δαμῆναι,
 465 καὶ κρατερῷ περ ἐόντι, Διὸς μεγάλου διὰ βουλάς.
 τῷ ὅ γ' ἄρ' οὐκ ἀλαοσκοπιὴν ἔχειν, ἀλλὰ δοκεύων
 παῖδας ἐοὺς κατέπινε· Πένην δ' ἔχε πένθος ἄλαστον.
 ἀλλ' ὅτε δὴ Δί' ἔμελλε θεῶν πατέρ' ἥδε καὶ ἀνδρῶν
 τέξεσθαι, τότ' ἔπειτα φίλους λιτάνευε τοκῆας
 470 τοὺς αὐτῆς, Γαίαν τε καὶ Οὐρανὸν ἀστερόεντα,
 μῆτιν συμφράσσασθαι, ὅπως λελάθοιτο τεκοῦσα
 παῖδα φίλον, τείσαιτο δ' ἐρινῦς πατρὸς ἑοῖο
 παίδων <θ'> οὓς κατέπινε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης.
 οἱ δὲ θυγατρὶ φίλῃ μάλα μὲν κλύον ἥδ' ἐπίθοντο,
 475 καὶ οἱ πεφραδέτην, ὅσα περ πέπρωτο γενέσθαι
 ἀμφὶ Κρόνῳ βασιλῆι καὶ νίει καρτεροθύμῳ·
 πέμψαν δ' ἐς Λύκτον, Κρήτης ἐς πίονα δῆμον,
 ὅππότ' ἄρ' ὁπλότατον παίδων ἥμελλε τεκέσθαι,
 Ζῆνα μέγαν τὸν μέν οἱ ἐδέξατο Γαῖα πελώρη
 480 Κρήτη ἐν εὐρείᾳ τρεφέμεν ἀτιαλλέμεναι τε.
 ἐνθά μιν ἵκτο φέρουσα θοὴν διὰ νύκτα μέλαιναν,
 πρώτην ἐς Λύκτον κρύψεν δέ ἐ χερσὶ λαβοῦσα
 ἄντρῳ ἐν ἡλιβάτῳ, ζαθέης ὑπὸ κεύθεσι γαίης,
 Αἰγαίῳ ἐν ὅρει πεπυκασμένῳ ὑλήνετι.
 485 τῷ δὲ σπαργανίσασα μέγαν λίθον ἐγγυάλιξεν
 Οὐρανίδῃ μέγ' ἄνακτι, θεῶν προτέρων βασιλῆι.
 τὸν τόθ' ἔλων χείρεσσιν ἐὴν ἐσκάτθετο νηδύν,
 σχέτλιος, οὐδ' ἐνόησε μετὰ φρεσίν, ὃς οἱ ὀπίσσω
 ἀντὶ λίθου ἕδος νίδος ἀνίκητος καὶ ἀκηδῆς
 490 λείπεθ', ὃ μιν τάχ' ἔμελλε βίη καὶ χερσὶ δαμάσσας
 τιμῆς ἔξελάαν, ὃ δ' ἐν ἀθανάτοισιν ἀνάξειν.

καρπαλίμως δ' ἄρ' ἔπειτα μένος καὶ φαίδιμα γυῖα
ηὗξετο τοῦ ἄνακτος· ἐπιπλομένου δ' ἐνιαυτοῦ,
Γαῖης ἐννεσίησι πολυφραδέεσσι δολωθείς,
495 δὲ γόνον ἀψ ἀνέηκε μέγας Κρόνος ἀγκυλομήτης,
νικηθεὶς τέχνησι βίηφί τε παιδὸς ἑοῖο.
πρῶτον δ' ἐξήμησε λίθον, πύματον καταπίνων
τὸν μὲν Ζεὺς στήριξε κατὰ χθονὸς εὐρυοδείης
Πυθοῖ ἐν ἡγαθέῃ, γυάλοις ὑπὸ Παρνησσοῦ,
500 σῆμ' ἔμεν ἐξοπίσω, θαῦμα θνητοῖσι βροτοῖσι.
λῦσε δὲ πατροκαστιγνήτους ὀλοῶν ὑπὸ δεσμῶν,
Οὐρανίδας, οὓς δῆσε πατὴρ ἀεσιφροσύνησιν·
οἵ οἱ ἀπεμνήσαντο χάριν εὐεργεσιάων,
δῶκαν δὲ βροντὴν ἥδ' αἰθαλόεντα κεραυνὸν
505 καὶ στεροπήν· τὸ πρὶν δὲ πελώρη Γαῖα κεκεύθει·
τοῖς πίσυνος θνητοῖσι καὶ ἀθανάτοισιν ἀνάσσει.